

Privzgjajati čut za lepo

■ **Tanja Pogorevc Novak**, profesorica likovne umetnosti, ima dvajset let delovnih izkušenj na področju poučevanja. Zaposlena je na OŠ Mozirje, učno obveznost dopolnjuje na II. OŠ Žalec – šoli z učenci s posebnimi potrebami. Je ilustratorica in avtorica lesenih didaktičnih lutk, ki jih predstavlja na svoji spletni strani *Bohkov kotek*.

Privzgjajati čut za lepo pomeni namerno, usmerjeno delovati na posameznika, da vzpostavi odnos do lepega v naravi in človekovih stvaritev; da ustvarjalno, praktično ter kritično razmišlja, ob tem krepki moralne vrednote, čutnost, svoje delovne spretnosti, spoznava druge kulturne sloge in spoštuje kulturno dediščino.

Kaj nekdo vidi ob pogledu na umetniško delo, je odvisno od njegovega znanja, domišljije, fizičnih in duhovnih izkušenj, pa tudi od razpoloženja. Na vse to vpliva še prvotni vzgib: kaj je želel sporočiti ustvarjalec.

Pred leti smo šolski predmet likovna vzgoja preimenovali v likovno umetnost, češ da bomo z drugačnim poimenovanjem presešli delitev na t. i. vzgojne in izobraževalne predmete v osnovni šoli. Nekaj, kar se že v srčiki deli med sabo, smo z retoriko kozmetično postavili za isto fasado. To se mi nikoli ni zdelo sprememba, ki bi jo na tem področju najbolj potrebovali, vsekakor pa se z drugačnim poimenovanjem sčasoma da vplivati na metodo, strukturo in jedro poučevanja likovnih vsebin. Pogled na spremembo poimenovanja nas je odvrnil od pogleda na nekaj drugega.

Kaj ima umetnost ...

... z vzgojo?

Če vzgojo kot tako uvrščamo v medčloveške odnose, kako lahko opredelimo likovno umetnost? Navedbe iz literature so si bolj ali manj enotne, vendar ne v sociološkem smislu. Velja, da je likovna umetnost skupno ime za arhitekturo, risanje, slikarstvo, kiparstvo, grafiko, umetnostno zgodovino, sodobne vizualne medije itd. Gre torej za odnos med človekom in materijo, produkt tega odnosa pa naj bi zadostil potrebi po estetiki. Likovna umetnost je eden od temeljev kulturne dediščine, saj je imel človek potrebo po ustvarjanju že od začetkov civilizacije. Še več, ta potreba ga je gnala, da je

odkrival naravne zakonitosti in jih uporabljal za napredek. Umetnost torej s spodbujanjem občutljivosti in sposobnosti opazovanja ter presojanja krepki inovativnost, ta pa odkriva znanost in obratno. Pomislimo, kaj se zgodi, če človeku pustimo prostorskost in materialnost, odvezamo pa časovno možnost za realizacijo kreativnega razmišljanja in fizičnega izkustva. Vzamemo mu tudi proces čustvovanja. In če pomislimo, da so čustva nadzorovana, zahvaljujoč vzgoji ter načelom, se vrnemo na začetek debate.

... s kulturo?

Kultura v učnem načrtu nima stabilnega mesta, čeravno se kot misel in beseda zelo pogosto pojavlja. Dopušča veliko interpretacij, ki so med drugim v neločljivi odvisnosti z notranjo naravnostjo, osebno rastjo, kulturno izkušnjo in strokovnim izpopolnjevanjem vsakega posameznega učitelja, kajti pedagoškega poklicnega profila za področje kulture nimamo. Ker pa je umetnost eden od temeljev človekove kulture in kulturne pismenosti, se moramo zavedati tudi, da je treba človeku kulturo privzgojiti, sicer stagnira ali celo odmre.

... s časom?

Dejstvo, da imajo danes učenci od 6. do 9. razreda v slovenski osnovni šoli le po eno šolsko uro likovne umetnosti na teden in da do takrat večinoma usvajajo bolj ali manj šablonske podobe in posnemanje oblik, ima že dalj časa vidne posledice. Učitelji pri otrocih še vedno zaznavamo velik potencial, vendar je ta v veliki meri ukalupljen v

storitveno delo. Učenci vse težje proizvajajo samoiniciativne zamisli in iščejo možnosti za nadgrajevanje le-teh. Pri ustvarjanju so preobremenjeni s pravilnostjo postopkov, poti in ciljev. Velika mera formalnega poučevanja in najbrž tudi sodoben način življenja sta jih privedla do znižane mere domišljije, empatije, grafomotoričnih spretnosti ter ustvarjalnega spopadanja s problemi. Vsaka inovativnost ne pomeni nujno napredka in vsak napredek ni dober, je pa pri otroku in mladostniku pokazatelj notranjega gonila oz. motiviranosti.

... s prihodnostjo?

Ko sledimo idejam ponovnega preporoda šolstva, izprašujem svojo vest, koliko mi je v likovnem duhu uspelo navdušiti učence, snovalce naše skupne prihodnosti. Srčno upam, da sem jim uspela dati dovolj dobro vzgojo in predvsem več navdušenja nad lastno ustvarjalnostjo, kot so je bili deležni snovalci devetletke, ki so očitno imeli tako osiromašen odnos do tega predmeta, da so mu namenili minimalno odmerjen čas in ga s tem potisnili na obrobje vzgojno-izobraževalnega procesa.

Potreba po umetnosti je v nas – negujmo jo

Slovenci smo skozi stoletja oblikovali svoj kulturni značaj in likovna umetnost nam je pomagala tlakovati pot identitete. Brez te poti ne bi obstajali, ne bi poznali stvaritev starejših rodov in ne bi imeli česa varovati za zanamce. Medtem ko so se mnogi naši predniki prebijali skozi težke življenjske pogoje, najverjetneje niso toliko modrovali o kulturi, umetnosti in vzgoji, kot to počnemo danes. Prepričana pa sem, da so v svojih skromnih pogojih vse to srčno in ponotranjeno živeli. Morda pa bo dovolj, da vsak od nas stori enako. Vsaj za začetek. ◀